

В історіографії збереглися різні підходи до трактування ідеї про надлюдину. Російський поет В'ячеслав Іванов вбачав у Христі попередника надлюдини. Німець Блюменкранц вважає, що міф про надлюдину – своєрідне надання краси вольовому пориву. Нацисти ідею надлюдини взяли на озброєння, ототожнюючи з нею прояви арійської раси. Гітлер часто посилався на Ніцше у своїх поглядах. Лео Берг критично висловився про надлюдину: «Отже, треба напоїти хлопчика горілкою, аби той по швидше ставав зрілим». Бердяєв вважає, що погляди Ніцше перекручені різними негідниками для створення ідолів собі. Досить неоднозначно висловлюється про нього і Бертран Рассел, що ставить під сумнів корисність його поглядів [7].

Таким чином, можна стверджувати те, що вчення про надлюдину ще й сьогодні викликає ряд запитань та дискусій. Одні його підносять, говорячи про геніальність цієї думки, інші навпаки осуджують. Але без сумніву, головною позитивною цінністю вчення Ніцше є ідея піднесення людини, утвердження, віра у її майбутнє, як у майбутнє ідеалу.

### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Великие мыслители Запада /Пер. с англ. В. Федорина. – М.: КРОН-ПРЕСС, 1998. – 800 с. – Серия «Академия».
1. Свтушенко Р.А., Пронякін В.І. Концепт надлюдини у філософії Ф. Ніцше: самореалізація особистості. – Київ: вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2011. – С. 44-47. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://papers.univ.kiev.ua/filosofija\_politologija/articles/M\_The\_concept\_of\_Nietzsche\_self\_realisation\_of\_the\_person\_17860.pdf]
2. Захара Ігор. Лекції з історії філософії: Курс лекцій / І.Захара. – Л.: ЛБА, 1997. – 398 с.
3. Ницше Ф. Так говорил Заратустра / Соч.: В 2 т. – Т. 2. – М., Мысль, 1990.
4. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації. – 4-е видання, стереотип., – Львів: «Новий Світ 2000», 2006. – 506 с.
5. Рассел Б. Історія західної філософії / Пер. з англ. Ю.Лісняка, П.Тарашука. – К.: Основи, 1995. – 759 с.
6. N. Abbagnano, G. Fornero. Protagonisti e Testi della Filosofia. Volume D (1). – Pavia, 2000 – 652 с.

*Петрика Ю.*

*Науковий керівник – доц. Удич З.І.*

### САМООЦІНКА УЧИТЕЛЯ ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ ЙОГО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Основу професійної компетенції сучасного педагога складає його практична готовність до самоорганізації своєї діяльності, до якої входять: вміння планувати діяльність, правильно розподіляти свій час і знаходити оптимальні способи її організації, вміння самоконтролю, самоаналізу й самооцінки її результатів. Для самоорганізації учителя важливими є самооцінні вміння та власне самооцінка. Лише за наявності адекватної та об'єктивної самооцінки педагог зможе ефективно організувати навчально-виховний процес у школі.

Самооцінка – це психологічне особистісне утворення, яке дає людині можливість оцінити свій фізичний і духовний стан, власні можливості, спрямованість, активність, суспільну значимість, стосунки із зовнішнім світом та іншими людьми. Вона бере участь у регуляції людської поведінки і діяльності [1,с.76]. Визначна роль самооцінці відводиться у дослідженні самосвідомості: самооцінка виступає як основа цього процесу, показник індивідуального рівня її розвитку. Із самооцінкою пов'язують функції самопізнання, що розкриваються як емоційно-ціннісне ставлення особистості до себе [3]. Часто самооцінку ототожнюють із поняттям «Я-концепції». Але тут існують певні відмінності. «Я-концепція» – це сукупність швидше описових, аніж оцінних уявлень про себе.

Самооцінка є однією із центральних властивостей педагога, адже визначає соціальну адаптацію особи та виступає регулятором поведінки та діяльності. Необхідно наголосити, що її формування відбувається за діяльності та міжособистісної взаємодії [2].

У психолого-педагогічних дослідженнях розрізняють декілька видів самооцінки. Вони демонструють особливості об'єктів оцінювання, їх складність, а також деякі якісні та кількісні характеристики власне оцінки. Залежно від того, що підлягає оцінюванню – окремі сторони особистості, конкретні властивості, які проявляються тільки в деяких видах діяльності, або особистість в цілому – розрізняють два види самооцінки: глобальну (загальна) та часткову (різні рівні пізнання властивостей особистості). Іншим критерієм для виокремлення видів

самооцінки є об'єктивність. Відповідно, розрізняють об'єктивну та необ'єктивну. Необ'єктивна, в свою чергу, буває завищеною або заниженою (табл. 1) [5, с.20-22].

Таблиця 1.

*Характеристика видів самооцінки*

<b>Вид самооцінки</b>	<b>Характерні риси</b>
Об'єктивна	<ul style="list-style-type: none"> <li>- почувається впевненою, знає, чого хоче;</li> <li>- рідко розчаровується в житті;</li> <li>- знає власні слабкі й сильні сторони;</li> <li>- знає власні слабкі й сильні сторони;</li> <li>- впевнена, що володіє достатньою цінністю;</li> <li>- вважає себе господарем свого життя;</li> <li>- компліменти сприймає спокійно, критику адекватно;</li> <li>- турбується про фізичне та моральне здоров'я;</li> <li>- сприймає свій зовнішній вигляд таким, яким він є;</li> <li>- безпосередність у спілкуванні з іншими;</li> <li>- вчиться на помилках, сприймає їх як досвід;</li> <li>- готова йти на ризик, якщо впевнена, що це може допомогти.</li> </ul>
Занижена	<ul style="list-style-type: none"> <li>- вважає себе невдахою;</li> <li>- не береться за нову справу, бо не вірить в успіх;</li> <li>- несмілива, уникає ризику, боїться помилки;</li> <li>- не намагається щось змінити, адже вважає, що майбутнім керувати неможливо;</li> <li>- має принижену гідність;</li> <li>- мріє про фізичну досконалість;</li> <li>- обмежується відомими та безпечними інтересами та вчинками;</li> <li>- не вміє сприймати компліменти та критику;</li> <li>- у спілкуванні з іншими пілкується про враження, яке справить на них;</li> <li>- схильна до куріння, наркоманії, алкоголю.</li> </ul>
Завищена	<ul style="list-style-type: none"> <li>- іде на невиправданий ризик;</li> <li>- бачить себе господарем будь-якого становища;</li> <li>- вважає себе кращим за інших;</li> <li>- не сприймає критику всерйоз;</li> <li>- любить компліменти;</li> <li>- своя зовнішність як еталон краси;</li> <li>- болісно впливають невдачі, але не робить із них необхідних висновків;</li> <li>- вважає, що ніхто не виконає роботу краще, ніж вона;</li> <li>- є високомірною, хвальковитою, приписує собі невластиві якості;</li> <li>- власна думка – єдиноправильна, рідко йде на компроміс.</li> </ul>

Самооцінка педагога та людини загалом складається із багатьох чинників. Разом з тим, для визначення рівня самооцінки застосовують «формулу У. Джеймса», за якою  $Самооцінка = \frac{Успіх}{Домагання}$ . Із неї випливає, що для підвищення рівня самооцінки необхідно закріпити успіх або ж зменшити невдачі. Педагог має усвідомлювати, що розбіжності між домаганнями і реальним поведінням людини призводить до спотворень самооцінки і, як наслідок, до неадекватної, насиченої емоційними зривами поведінки [4, с.80-82].

У процесі формування самооцінки майбутнього вчителя виділяють три основні складові:

1) формування самооцінки студента пов'язана зі змістом оцінної діяльності педагога. Це основна її формування в студента при умовах позитивного ставлення педагога до цього студента;

2) вміння студента себе об'єктивно охарактеризувати, регулювати власне навчання та формування цього вміння. Основною для такої оцінної діяльності студента виступає організація його самостійна розумова та практична робота, формування аналітичного та критичного мислення;

3) формування навичок самоконтролю, реалістичного рівня поставлених собі вимог [2].

Виділяють таких два аспекти самооцінки: операційно-діяльнісний та особистісний. Перший є оцінюванням себе як суб'єкта діяльності, виражається в оцінці власного професійно-педагогічного рівня та рівня компетентності. Особистісний аспект виступає оцінкою власних особистісних якостей, порівнюючи їх із ідеальним «Я професіональний». Самооцінка не завжди має бути узгоджена у цих двох аспектах [2].

У сфері професійної самооцінки також зустрічається її поділ на самооцінку результату та самооцінку потенціалу. Перша полягає в оцінці досягнутого та показує задоволення чи незадоволення досягнутим. Самооцінка потенціалу означає оцінку власних профможливостей та показує віру в себе та впевненість у власних силах.

Таким чином, самооцінка учителя виступає одним із факторів ефективності навчально-виховного процесу, оскільки сприяє або ж гальмує його професійне зростання. Об'єктивна самооцінка спонукає учителя до самовдосконалення, формування позитивного іміджу, самореалізації як особистості.

### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Енциклопедія освіти /Акад. пед. наук України; гол. ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
2. Карпенчук С.Г. До вершин досконалості... Науково-методичний посібник з проблем самовиховання / Рівне: Волинські обереги, 2009. – 260 с.
3. Мамон О.В. Самооцінка в професійному розвитку вчителя: аналіз поняття, структури і процесу формування. – Полтава: Полтавський національний педагогічний університет ім. В.Г. Короленка, 2011. – [Електронний ресурс]. –  
1. Режим доступу: [http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc\\_Gum/Vpm/2011\\_8\\_2/Mamon.pdf](http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vpm/2011_8_2/Mamon.pdf)
4. Погребная О.С. Профессиональная самооценка как условие развития личности педагога. – Ставрополь: ГОУ СПО «Ставропольский государственный педагогический институт», 2007. – [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://publ.uchis-online.ru/files/sign2-6.pdf>
5. Удич З.І. Психолого-педагогічна підготовка майбутніх учителів до організації самовиховання старшокласників: Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / За наук. Ред. Л.О. Хомич. – Тернопіль: Прінт-офіс, 2009. – 252 с.

*Подзвінна М.*

*Науковий керівник – доц. Удич З.І.*

### НЕУСПІШНІСТЬ УЧНІВ: ПРИЧИНИ ТА ПОДОЛАННЯ

Сумарна, комплексна, підсумкова непередготовленість учня, що настає в кінці більш або менш закінченого відрізка процесу навчання називають неуспішністю. Вона складається з багатьох елементів освіти, виховання і розвитку, утворюючи складне ціле. Окремим елементом непередготовленості під час навчання є відставання [5, с. 7]. Неуспішність і відставання взаємопов'язані, адже неуспішність і є результатом процесу відставання. Це може виявлятися у загальному і глибокому відставанні з багатьох предметів, так і в частковому чи епізодичному відставанні з одного або кількох навчальних дисциплін, яке можна подолати [7, с. 11]. За даними досліджень Ю. Бабанського, В. Цетліна, М. Мурачківського, контингент учнів, які відчувають труднощі у навчання становить приблизно 12,5% від усієї кількості школярів [1, с. 27].

Відчуття негативних емоцій під час навчання в першу чергу впливають на появу неуспішності, адже сприяють розвитку в учнів комплексу власної неповноцінності їх подальшої байдужості до навчання. Загалом, у психолого-педагогічних дослідженнях причини неуспішності стосовно школяра поділяють на *внутрішні*: біопсихічні (спадкові особливості, задатки, здібності, особливості характеру); недоліки біологічного та психічного розвитку (загальна ослабленість здоров'я, слаборозвинені пам'ять і мислення, відсутність навичок навчальної праці); недоліки вихованості особистості (відсутність інтересу до навчання, почуття обов'язку, слабка сила волі, недисциплінованість); та *зовнішні*: недоліки в діяльності школи (відсутність у класі атмосфери поваги до знань, недоліки в методиці викладання, недостатня організація індивідуальної і самостійної роботи учнів, пасивність та недостатня підготовка вчителя); недоліки впливу сім'ї (погані матеріальні умови життя, відрив дітей від навчальної праці); недоліки освіченості оточення (негативне ставлення однолітків до процесу навчання, їхній низький рівень знань) [4, с. 367-368].